

## فهرست مطالب

دیاچه	۱۱
بخش نخست: حقوق بشر از دیدگاه اسلام و چالش های پیرامون آن	۱۵
گفتار نخست: گذری بر رویکردهای اسلامی به حقوق بشر	۱۵
بند اول: رویکرد معتقدین به نفی اجتهاد	۱۶
بند دوم: رویکرد معتقدین به اجتهاد در فروع	۱۹
الف. دیدگاه مرسوم و غالب	۱۹
ب. دیدگاه غیر مرسوم	۲۱
بند سوم: رویکرد معتقدین به اجتهاد در اصول	۲۲
الف. معتقدین به اجتهاد در اصول استنباط فقه:	۲۲
ب. دیدگاه معتقدین به اجتهاد در اصول دین	۲۴
گفتار دوم: بایسته ها و چالش های نظریه مرسوم حقوق بشر اسلامی	۳۰
بند اول: بایسته های نظریه مرسوم حقوق بشر اسلامی	۳۱
الف. منطق و مبانی توجیهی	۳۲
الف-۱. تکیه بر نظام اخلاقی فرمان مدار (نظریه حُسن و قُبْح الهی)	۳۲
الف-۲. خداباوری	۳۳
الف-۳. فرجام باوری	۳۳
الف-۴. باور به معنای مذهبی از حیات	۳۴
ب. مفاهیم کلیدی	۳۵
ب-۱. کرامت انسانی	۳۵
ب-۲. آزادی	۳۶
ب-۳. برابری	۳۷
ج. محتوای برخی حقوق	۴۰
ج-۱. حق حیات	۴۰
ج-۲. حق آزادی اندیشه	۴۲
ج-۳. آزادی بیان و ابراز عقیده	۴۲
ج-۴. حق آزادی دین	۴۳
بند دوم: نقد این نظریه و چالش های پیش روی آن	۴۴
الف. چالش در منطق و مبانی توجیهی	۴۴
الف-۱. ضعف در نظرگاه اخلاقی	۴۴

- الف-۲. ضعف در خردباوری..... ۴۶
- الف-۳. جدلی بودن گزاره‌ها..... ۴۸
- ب. چالش در معنای حیات..... ۴۹
- ج. چالش در تعریف انسان..... ۵۱
- د. چالش در برخی مفاهیم کلیدی..... ۵۲
- د-۱. برابری..... ۵۲
- د-۲. کرامت انسانی..... ۵۳
- د-۳. آزادی..... ۵۴
- ه. چالش در عملکرد..... ۵۵
- بخش دوم: نظریه حقوق منصفانه بشر..... ۵۷**
- گفتار نخست: مبانی نظری و توجیهی..... ۵۷
- پایه نخست. منطقی و نظرگاه اخلاقی (باور به اخلاق عقلانی)..... ۵۷
- الف. اخلاق عقلانی در گذر تاریخ..... ۵۷
- ب. تعریف اخلاق عقلانی و ضرورت تکیه بر آن..... ۶۸
- پایه دوم. باور به توانمندی عقل هم در شناخت کلیات و هم در تعیین مصادیق..... ۶۹
- الف. کنکاشی در باب خرد و امکان سنجی کشف روابط میان افعال انسانی و  
کمال مطلوب..... ۷۰
- ب. هدف و کمال مطلوب در حقوق بشر..... ۷۳
- ج. لزوم برهانی بودن گزاره‌های اخلاقی و حقوق بشری..... ۷۵
- پایه سوم. تکیه بر قاعده رواداری در وضعیت خودجایگزینی..... ۷۶
- الف. منابع عقلی و عقلایی قاعده زرین اخلاق (رواداری در وضعیت  
خودجایگزینی)..... ۷۷
- ب. جایگاه قاعده رواداری در نظام حقوق بین‌الملل..... ۸۱
- پ. تحلیل قاعده رواداری در وضعیت خودجایگزینی..... ۸۲
- پایه چهارم. باور به معنای منصفانه حیات..... ۸۶
- گفتار دوم: مفاهیم کلیدی حقوق بشری در نظریه حقوق منصفانه بشر..... ۸۸
- بند اول: کرامت انسانی..... ۸۸
- بند دوم: برابری..... ۸۸
- الف. اقدامات برابری ساز..... ۸۹
- الف-۱. پذیرش برابری در قانون و برابری نزد قانون..... ۸۹
- الف-۲. عدم تبعیض..... ۹۰
- الف-۳. تبعیض مثبت..... ۹۱

## فهرست مطالب □ ۷

- الف-۴. محو کلیه قوانین، سنن، رویه‌ها، هنجارها و ارزش‌های زن ستیز ..... ۹۲
- ب. برابری زنان و مردان در چند نمونه از حق‌های بشری ..... ۹۳
- ب-۱. برابری در مشارکت و اداره امور عمومی و سیاسی ..... ۹۳
- ب-۲. برابری در ازدواج و حق تشکیل خانواده ..... ۹۴
- ب-۳. برابری در اعمال آزادی رفت و آمد و انتخاب محل زندگی ..... ۹۵
- ب-۴. برابری در اشتغال ..... ۹۶
- ب-۵. برابری در آموزش و پرورش ..... ۹۷
- ج. تفاوت‌های انسانی و مفهوم برابری ..... ۹۷
- ج-۱. اجرای حق مشارکت در اداره امور عمومی ..... ۹۹
- ج-۲. اجرای حق بر ازدواج و تشکیل خانواده ..... ۱۰۰
- ج-۳. اجرای حق بر مالکیت ..... ۱۰۰
- بند سوم: آزادی ..... ۱۰۱
- گفتار سوم: نظریه حقوق منصفانه بشر از منظر آموزه‌های اسلامی ..... ۱۰۲
- بند اول: جایگاه عدالت و انصاف در متون دینی اسلام ..... ۱۰۳
- بند دوم: منابع دینی قاعده انصاف (رواداری در وضعیت خودجایگزینی) ..... ۱۰۶
- بند سوم: ملازمه میان عقل و شرع و توانمندی عقل در شناخت کلیات و تعیین مصادیق ..... ۱۱۰
- بند چهارم: امکان تغییر احکام و مقررات شرعی بر اثر تغییر مصالح و مقتضیات زمان و مکان ..... ۱۱۵
- بند پنجم: فقیه و تشخیص عدالت از منظر خرد جمعی ..... ۱۱۸
- بخش سوم: شناسایی حقوق منصفانه بشر ..... ۱۱۹**
- گفتار نخست: حق حیات (حق جان داشتن و حق زیستن) ..... ۱۱۹
- بند اول: حق جان داشتن ..... ۱۲۰
- الف. قتل‌های عمدی و غیرعمدی، فراقانونی و خودسرانه ..... ۱۲۲
- ب. بکارگیری مجازات اعدام ..... ۱۲۳
- ب-۱. قصاص و قاعده روا دانی در وضعیت خودجایگزینی ..... ۱۲۴
- ب-۲. افساد فی الارض و قاعده روا دانی در وضعیت خودجایگزینی ..... ۱۲۶
- پ. سقط جنین ..... ۱۲۷
- ت. خودکشی ..... ۱۳۰
- ث. اتانازی ..... ۱۳۰
- گفتار دوم: حق زیستن آزادانه، شرافتمندانه و امن ..... ۱۳۱
- بند اول: آزادی وجدان و اندیشه و مذهب ..... ۱۳۲

- بند دوم: آزادی بیان و ابراز عقاید ..... ۱۳۳
- بند سوم: حق رهایی از کینه و نفرت ..... ۱۳۴
- الف. جایگاه این حق در نظام بین‌الملل حقوق بشر ..... ۱۳۵
- ب. چالش میان آزادی بیان و منع هواداری از تنفر ..... ۱۳۶
- ب-۱. آزادی بیان و «انکار هولوکاست» ..... ۱۳۸
- ب-۲. آزادی بیان و ماجرای کاریکاتورهای دانمارکی ..... ۱۴۰
- ب-۳. آزادی بیان و ماجرای قرآن سوزی در سوئد و دانمارک ..... ۱۴۲
- بند چهارم: آزادی انتخاب نوع پوشش ..... ۱۴۴
- بند پنجم: حق نقض قوانین ناوورا ..... ۱۴۵
- الف. حاکمیت قانون و حق بر نقض قانون ..... ۱۴۵
- ب. پذیرش یا عدم پذیرش تکلیف عام به اطاعت از قوانین ..... ۱۴۶
- ب-۱. حق به معنای ضعیف و پذیرش تکلیف عام به اطاعت از قوانین ..... ۱۴۶
- ب-۲. حق به معنای قوی و عدم پذیرش تکلیف عام به اطاعت از قوانین ..... ۱۴۷
- پ. جایگاه حق بر نقض قانون در نظام بین‌الملل حقوق بشر ..... ۱۴۹
- پ-۱. پذیرش حق بر مقاومت ..... ۱۴۹
- پ-۲. پذیرش حق بر اعتراض وجدانی ..... ۱۵۱
- پ-۳. حق بر نقض قانون پیامد طبیعی حق بر آزادی بیان و ابراز اندیشه و باور ..... ۱۵۳
- پ-۴. حق بر نقض قانون پیامد طبیعی حق بر مشارکت در اداره امور عمومی و سیاسی ..... ۱۵۳
- بند ششم: حق رهایی از شکنجه و رهایی از رفتارها و کیفرهای رنج‌آور، تحقیر آمیز و غیر انسانی ..... ۱۵۵
- الف. جایگاه این حقوق در نظام بین‌الملل حقوق بشر ..... ۱۵۶
- ب. منع شکنجه ..... ۱۵۷
- پ. رفتارهای رنج‌آور، غیر انسانی و تحقیر آمیز ..... ۱۵۸
- پ-۱. رفتار رنج‌آور و غیر انسانی ..... ۱۵۹
- پ-۲. رفتار تحقیر آمیز و موهن ..... ۱۶۰
- ت. مجازات رنج‌آور، غیر انسانی و تحقیر آمیز ..... ۱۶۱
- ت-۱. «مجازات‌های بدنی (جسمی)» ..... ۱۶۱
- ت-۲. «مجازات‌های منتهی به مرگ (سالب حیات)» ..... ۱۶۲
- ت-۳. شیوه‌های اعدام ..... ۱۶۳
- ت-۴. پدیده محکومان در انتظار اعدام ..... ۱۶۴
- مجازات‌های بدنی و مرگ آور در اسلام و قاعده روا دانی ..... ۱۶۵
- بند هفتم: حق برخورداری از وکیل مدافع و استانداردهای آن ..... ۱۶۶

۱۶۷	۱. حق داشتن وکیل
۱۷۱	۲. اختیاری بودن برخورداری از خدمات وکیل:
۱۷۲	۳. آزادی انتخاب وکیل
۱۷۳	۴. حق اطلاع از امکان بهره‌مندی از وکیل
۱۷۴	۵. حق ملاقات و ارتباط با وکیل منتخب و حق بر محرمانه بودن محتوای این ارتباطات
۱۷۴	۶. حق بر اطلاع از محتویات و مستندات پرونده و دسترسی به آن از طریق وکیل
۱۷۷	۷. معاضدت قضایی (حق برخورداری از وکیل تسخیری و معاضدت)
۱۸۰	بند هشتم: حق برخورداری از وکیل مدافع مستقل
۱۸۰	الف. مفهوم استقلال وکیل و ماهیت تعهدات دولت‌ها در قبال آن
۱۸۰	الف-۱. مفهوم استقلال وکیل
۱۸۱	الف-۲. حدود استقلال وکیل
۱۸۲	الف-۳. ماهیت تعهدات دولت‌ها در قبال حق برخورداری از وکیل مستقل
۱۸۳	ب. مبانی نظری توجیه استقلال
۱۸۴	پ. جایگاه «استقلال وکیل» در نظام بین‌الملل حقوق بشر و ویژگی‌های آن
۱۸۵	پ-۱. عدم وابستگی به حاکمیت
۱۸۷	پ-۲. امکان تشکیل انجمن‌های حرفه‌ای خودگردان و حق پیوستن به آنها
۱۸۸	پ-۳. مدیریت مستقل و برآمده از میان وکلای فعال
۱۸۸	پ-۴. مصونیت از مداخلات نابجای حکومت و سایر مراجع قدرت
۱۸۹	پ-۵. مصونیت مدنی و کیفی بخاطر فعالیت حرفه‌ای
۱۹۰	پ-۶. داشتن امنیت شغلی و حرفه‌ای
۱۹۳	بند نهم: حق برخورداری از هویت جنسی و گرایش جنسی متفاوت
۱۹۵	بند دهم: حق زیستن در محیطی سالم و امن
۱۹۶	الف. حق زیستن در محیط زیست سالم و امن حقی نسل سوم
۱۹۹	ب. حق زیستن در محیط زیست سالم و امن پیامد پذیرش حقوق نسل اول و دوم
۲۰۰	پ. زیست‌بوم زدایی به عنوان جنایتی بین‌المللی
۲۰۱	بند یازدهم: حق زیستن در صلح و آرامش
۲۰۵	بن مایه‌ها